

Издази Недјељом. Цијена: За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прегледна шаље се у пливеним писменима непосредно администрацији „Глас Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом унутр лицом на пошту у Котор. Дошле шилу се уредничтву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме мање.

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

БЕЧ, 19 маја. — У паринском одбору царевинског вијећа изјавио је министар финансија (Пољак Дунајевски), ако одбор одбије порезу на петрољ те влада предлаже, да ће влада употријебити све што би јој налагале уставне пошљедице из такога чина те да ће Тесару подијети приједлоге који ће на то ићи да се уважи погодба учињена с Угареком у погледу петроља.

ПАРИЗ, 25 маја. — Одбор за прогонство примио је данас приједлог да прогонство буде оште и обавезно (да се законом нареди министарству, да мора протјерати сваког од потомака и рођака некадашњих краљева и царева францускијех). Увјерава се да ће министарски савјет одбити тај приједлог одбора.

СРИЈЕДАЦ, 25 маја. Министар правде Радославов дао је оставку, јер не одобрава политику министарства у погледу начина како се уједињење с Румелијом спроводи и што се министар унутрашњих дјела мијења у послове министра правде. Књажевим указом сазива се „собрање“ на 2 (14) јуна о. г. —

ЦАРИГРАД, 24 маја. Јучерашња окружница Портна тиче се ријешена пошљедњих догађаја на турско-грчкој граници. Порта признаје и објављује да Грчка наставља живо разоружање, захваљује великим државама што су допринијеле те је Грчка обрнула на пут мудрости. При свршетку изјављује Порта жељу да се што прије дигне блокада с грчког приморја.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Балканске земље.

СРБИЈА. „Српске Новине“ дошле су указ којим се постављају

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

Славни писац „Српске револуције“, први научни оцијенлац историјскога значаја јуначкијех дјела обновитеља Српства, основатеља Србије, великога Карађорђа, Леополд Репке, умрло је 10 маја о. г. на 101½ часа вече.

У бечкој Н. сл. Преси налазимо овај кратки преглед његовог обилатог живота:

Ранке се родио 21 децембра 1795 у селу Визе (дали Wiese, или Wiche?) у Туринији и посветио се био у својој 23-ој години учитељству. Почевши од г. 1825 дјеловао је у Берлину, као професор историје, на чувеној гимназији „Zam grauen Kloster“. Г. 1833 буде именован професором историје на берлинском универзитету и ту је на његова предавања навикло дошло много свијета, Јана, младих научачка и образованих људи, сваке врсте, све до год. 1871. Основа његовог научног рада бјеше проучавање архива Италије, те га је почео г. 1827 по наредби пруске владе. Најважнији плод рада тога био је проналазак извјештаја мјетачкијех покли-

40 краљевијех посланика за скупштину. Међу њима налазимо зашета преко половине који нијесу чиновници; то су понајвише они владини намењеници који су пропали при изборима.

Док се министар унутрашњих дјела труди око ујемчења своје већине у скупштини, дотле његов друг за просвјету употребљује празно вријеме да три своју стару партију с „Ученим Друштвом“ у Биограду. „Учено Друштво“ га је тужило да му положи рачуне од времена кад му је био секретар; а министар опет криви председника друштва, да је примио два пута налагу за један исти књижевни посао. „Учено Друштво“ изгубило је партију код првога суда. Услијед тога је послао министар комисију да испита рачуне ученог друштва и тражи да суд нареди да се затворе просторије друштвене и архива и да се покрене кривична истрага против председника. Ради тога је велика узбуна у писменом свијету биоградском.

По пошљедњим вијестима отворише се скупштина свакојко још мјесеца јуна и мисли се да ће трајати два мјесеца.

Што се више одлаже скупштина, све се жељни бој замећу између странака преко новина. Владино „Видело“ било је обиједило опозицију, да је она побједила у окрузима, гдје су већном или бунтовници, или кукавице те немају чувства за српску мисао. На то су листови опозиције одговорили, да „Видјело“ заборавља, да су то потомци Хајдук-Вељка, Рајића, Чушића, Сивџелића, Милоша Поперца и другижех јунака који су војевали и основали Србију. Но „Видело“ није ни то оставило без одговора. Из његовог чланка „Претци и — потомци“, износимо својим читаоцима ову језгру:

Јадици!

Они мисле, да неко води рачуна од њихове демагошке дреке.

сара, понајбогатији извор за историју шеснаестог и седамнаестог вијека. У јавном политичком животу учествовао је само једном приликом — 1848 год. као члан парламента немачког у Франкфурту. Многа његова историјска дјела не могу се избројити на овоме мјесту; само ћемо напоменути најзнатнија дјела, која су се истакла као епохална у историјској науци те имају значај вјечитијех споменика. Прва његова књига, „Историја романскијех и њерманскијех народа“ штампана је у Берлину г. 1824-е. За њом нагнеше ова дјела: „Владаоци и народи Јужне Јевропе у шеснаестом и седамнаестом вијеку“ (1827 до 1844), „Српска револуција“ (штампана први пут 1829-е), „Римске папе“ (1834 и даље), „Немачка историја у доба реформације“ (1839 до 1847), „Двадесет томова пруске историје“ (1847 до 1874), „Француска и инглека историја у шеснаестом и седамнаестом вијеку“ (1852 до до 1867). Већ 1868 године почео је издавати своја цјелокупна дјела у 45 томова. У почетку седамдесетих година издао је на јавност своју „Историју Валенштајна“. За тим се појавише његова дјела о историји прошлога вијека, наиме доба Фридриха Великог. Године 1877-е издао је „Знаменитости државнога канцелара кнеза Харденберга“. Као старац од 83 године претрао је да почне издати своју велику „Историју свијета“, од које је досад изашло шест томова те допиру до доба кретањихех похода. Сва је прилика да је седми том остао спреман за штампу. Још неколико дана пред смрт жељно је да му се прочитају њека мјеста из рукописа. У пркос деведесет прве године му одунираа се његова тјелесна нарав смрти тако криво, да је то у томе вијеку као нека загометка. Ранке ју умрлао близу недјеље дана; још прошлог пет а чекало се сваки час да ће издахнути, по још два дана

Ми и опет велимо, да они, који су дали знатан проценат, не витезова, већ преташа на бојним пољима, гдје се био бој за углед и политички живот српског народа, да они не могу рећи: наше срце топло куца за велику народну мисао. Кад би они тако смјели рећи, а пита онда остаје за остале, који се херојски борише на бојним пољима, који као снопље падаше а нехтјеше упустити бојне положаје ни окренути леђа душманину. Сваки треба да добије и своју награду за свјетла и витешка дјела; али тако исто сваки треба да добије и пријекор, ако није савјесно одужио свој дуг према отаџбини. За преташе се не може и не смјеје рећи да су достојни потомци Сивџелићи и Рајићи. Кости би се њихове у гробу преврнуле да су нешто могли видјети ове нове јунаке, ове славне своје потомке — како рекосе и „Одјек“ и „Нова Уставност“, не за то, што тако и сами вјерују, већ што им тако налаже грешна тактика њихове борбе противу напредњака.

У нас, у оба минула рата било је врло много ријеткога пожртвовања, витешкога јунаштва, управо херојства, али, ми знамо сви, а шта би и крили, било је и — преташа. Слава онијема првим. А шта да речемо за ове друге? — Ваља им дати у свакој прилици пријекор. То изискује правда према оним првим. Преташе не смјеју заклонити ни Хајдук Вељко, ни Сивџелић, ни Рајић ни Чушић, ни Милош Поперца.

Но то као да је једва дочекао „Одјек“, те овако враћа „Виделу“ мило за драго:

Размислимо мало: ко дијели ове пријекоре и коме их дијели.

Људи, који су се у сваком обзирао проиграли, који су српску мисао изнутра и споља оковали, траже излаза у немишљеном, непопуларном рату против сусједне балканске државе, покушавају да побједоносом шетњом до Софије загладе своје гријехе, да се окићени крвавом лавориком и новим титулама наметну српском народу, и ако их је он у толико прилика осудио, и ти људи, пошто су српску част гуриули у сивничко блато, коре и окривљују — кога?

Преташе!... неколицину изузетних, најнесвјеснијих чланова свога народа, који није знао, јер му није казано, ни зашто га у рат воде ни против кога га воде.

Људи, који су српску војску без одијела, без обуће, без икакве спреме, на чак и без довољно муниције у сред зиме

павели на највећу бруку у историји српској, коре и окривљују — кога?

Преташе!... неколицину простих оцајника, који од зиме, глади и погибли забраваше на част и понос српски, о којима су се просвјешени управљачи у сваком изобиљу и угодности тако мало бринули.

Људи, који је тек губитак Пирота ономену, да су у сваком рату неопходно потребне карте ратних попришта, на су их набављали и хитно израђивали онда, кад су са свим илишине биле, ти људи коре и окривљују — кога?

Преташе!... Изузетну неколицину бидјеника, која је између срамоте и смрти залутала у срамоту.

Људи, који ма је „осјећање за српску мисао“ допуштало, да у нишким кафанама, у друштву бечких, развратних свирачица дочекују кобне гласе са Сливнице и Пирота, ти људи коре и окривљују — кога?

Преташе!... Незнатне жалосне изузетке у маси онога народа, ком су сваку самосталност одузели, у ком су сваки дух убили, у ком се свим ерствима деморалисање ширило, у којим су војничким редовима „осјећање за српску мисао“ уливали каплареким шамарима и песницама.

Људи, који су — напредњаци, коре и окривљују људе, који су — преташа!

Узрок окривљује посљедују.

Отац окривљује сина.

Ако је истина да се из пенела иванковачких и каменичких јунака почео појављивати по гдјској преташа, онда је то најречитија ономена, да брже боље треба коријенити мијењати правда, који је могао Иванковац и Каменцу извргнути у Сливницу, а славно доба наших еписких мегдана у напредњачку владавину.

Овоме зашета не треба доказа. А нека српство суди, да ли у свези узрочног ерства стоје, и која више кретице и осудо заслужује од ових двеју појава — напредњаца или преташа.

Занимљиво је да и „Самоуправа“, г. Пера Тодоровића признаје, у главном, да на тителу Србије има зашета дубока рана, осјетљиво мјесто, гдје се развија бунтовништво и пзумирање српске мисли, само осуђује „писарче око Видела“ што је тако „сурово, незграпно, лакоумно, черкески“ здерало повој с те ране.

То као да ће бити пошљедни

Србе особито занимљиво, испитати главне прге у разитку тог великог покојника, који ће оставити неумрли спомен, не само у немачкој књижевности, но и у науци свега свијета.

Нема сумње да је Ранке основао свој глас књигом својом о „Српској револуцији“. Кад је та књига угледала свијета 1829-е год., рекао је Нибур (Niebuhr), Ранкеов учитељ, историчар те га Нјемци броје међу своје класике:

„Та је мала књижица највећа драгоцјеност наше (немачке) књижевности“.

Јамачно је мислио Нибур, „историјске књижевности немачке“. Но истим додатком то је велика ријеч, и ми Срби који се носимо славнијем јелима Карађорђа и његовијех јунака и који се том свијетлом успоменом тјешимо у црнијем данима, можемо том поносу и тој утјеси додати још и духовну славу да је један од најславнијих историчара деветнаестог вијека основао своју славу књижевну на јунаштву и витештву највећег Србина, Ђорђа Петровића Карађорђа.

На којој се научној основи Ранке развио, то је најбоље казао он сам приликом десетогодишње прославе свога доторства, овако:

„Историјскијех студија у моме смислу није тада било у Лајпцигу (гдје је Ранке учио науке), но само је била једна права наука, филоло-

корак потпуно, коначно расцјепу између г. Пера Тодоровића и осталих радикалаца око „Одјека“, који му на његов пријекор о бунтовништву отворучује позивом изреком Јувеналовом: *Quis tulcrit Gracchos de seditione quaerentes!* (Ко би могао поднијети Греха гдје се жале на бунтовништво!), изјављујући уједно да није разговор о српском Грасима, но само о „Кенедима који су уснили да су Граси“.

„П. Лојду“ јављају из Београда да ће се скоро војска поновити — новим кројем униформе. „Брзо ће“ вели, „ступити у живот нови прописи у погледу новог одијела за војску. Бенероа Ђура Хорватовић носи већ нову униформу“.

Бечка Англо-аустр. банка преговара с београдском владом да јој се преда монопол соли још на двадесет и пет година. На то би се издале обавезнице за 15,800,000 динара, за које би јемчила, осим таксе за монопол, и српска влада.

БУГАРСКА. Избори за „собрање“ изабрани су у свј Румелији. Опозиција је побједила само на 18 мјеста, по вођа опозиције, Цанков, изабран је на два мјеста. У Пловдиву није изабран ни један од опозиције. Први је изабран Стојанов. На све стране свршени су избори мирно, само у Јени-Загри дошло је до жешће преде. Ту се није влада бојала опасности те је пропустила појачати посаду, која не бјеше јака од 21 војника. Кад војници побоше оружјем против передника опозиционара, дадоше ови огањ на војнике те убише на мртво једног официра. На то опалише и војници и убише неколико грађана. У Јени-Загри за тим је опет повраћен ред.

Турска и Грчка. Ипак су морали бити прилични окршаји на грчко-турској граници, у оци прелома у Атини. „Волфову бир“ у јављају овако из Цариграда, 16 маја:

„До синоћ било је на граници још неколико мањих окршаја. Колико се до сад могло дознати било је, у досадашњим бојевима, на турској страни 180 погинулијех. У Грчка веле да је јачи губитак. Јуче је доведено у Солу три стотине заробљених Грка“.

Краљ Георгиос отпутовао је у иностранство. За вријеме његовог путовања владаће земљом пресједник министарства Трикуине, на основу особитог закона те ће га скупштина за ту прилику установити.

гија; тој науци сам се био и одао, уз не сам поникао. Особито сам је његовао у својој камарици у „Хајки-страсе“. Први велики писац историје, који ме је из дубине душе био потресао, био је Тукидид, чији је лик с Иродотовим сво пред нама. Он ме је силно покренуо, с највећим трудом одавао сам се читању његовог дјела. Изводе те их тада исписах из њега, чувам и данас те су ми и данас драгоцијени“.

Као источнике свога духа још је напоменуо Нибура, дјела Лутерова и филозофију Фихта.

Већ у првом свом дјелу, у „Историји романско-ђерманских народа“ износи свој политички програм као хиторицар, кога се држао цијелог свог вијека. Неће, рече, да суди прошлости и да поучава садашњост у будућности. „Хоће само да покаже, како је заиста било“. Тим је Ранке сам себе најбоље карактерисао према својим вршцима, Шлотеру и Росеку. „И ако је строго престављање чињеница условно и ако није лијепо, нема сумње да је то највиши закон“.

Но и таквом духу било је мучно извојевати признања читалачког свијета свога племена.

Тек у десетоме годинима почели су га признавати шири кругови. Дотле је немачкој публици био најомљенији историчар Шлосер у Хајделбергу. Шлосер је задовољно био градао политичаре, буржоазију, својим

Аустро-Угарска.

Пријетња министра финансије Дунијавскога царинском одбору у бечком рајхсрату има у толико озбиљнији значај што је управљена против једног племеника министровијех, Пољака, и што се појавила у кобно вријеме. Пољаци, а уз њих је, наравно, и сва опозиција, неће да пристају на порезу на петрољ, јер, као што се туже, увози се преко Сењске Ријеке у Угарску многи петрољ очишћен под имзном неоочишћеног, те се тим јако штети галички петрољ, један од главних извора земаљских. Пољаци и опозиција хоће да заштите или пеће; а! ако не пристаје, онда пријети да ће Маџари окренути дебели крај.

Но то још није све. Није доста што је румунска стока нагла да опште пријатељство између Беча и Пеште, није доста што пријети петрољ да ће уждити храм тога пријатељства, но сад се већ покрећу и мртви да попријете тој лијепој слози.

У Будиму граду има, поред краљевског двора, један лијеп споменик од мјда подигнут у славу генерала Хенција те је погинуо 1848-е године кад су побуњени Маџари отели на јурни Будим од ћесарске војске. На том је споменику урезано и више стотина имена војника, погинулијех браћећи Будим; та су имена већином српска, све сами јадни граничари. Тај споменик био је Маџарима, од како су дошли на владу, навјек три у оку, но не моглоше му нахулити, не даде војска, не даде Ђесар. До сад је био обичај да официри будапештанске посаде на „Све Свете“, сваке године оките вијенцима гробове ђен. Хенција и његовијех погинулијех другова на будимском војничком гробљу. Ове године пак скупише се официри на том гробљу 21 (8) маја, на дан кад је Хенци погинуо, окитише гробове и изговорише бесједе у спомен и славу погинулијех. Кад се то прочуло, настане велика узбуна у Пешти. Велика гомила ђана о друге свијетине крене у Будим Хенцијеву споменику, да га оките вијенцем лука, као знаком свога презрења и поврде. Но полиција је томе заступила пут. И други покунај осујети се. Велика гомила искупи се пред

кантовскијем начелима, својом мржњом на властелу, својим појимањем државе као грађанске установе, својим моралним судом којим је немилостиво пресуђивао највеће владатеље, те је тако владао и морално и политички у немачком грађанству. Ранке се испрва удаљавао и отуђивао био од свога народа својим хладним, отмијеним поносом, својим одабраним језиком, својим начином да тјера политику са владаоцима земаљскијем, да им испитује дјела не са моралнога гле ништа, но према подесности и успјеху, не да пита шта мисли гомила, но шта свиједоче поједини одоудни очевици. Но што је народ више научно у политици, што је бивао хладнији и практичнији, што га је више захватала опортунистичка струја дневне политике, што је више отимала вјера у ауторитет и јунаке: тим се више обраћа к „дипломатском“ начину писања историје, која је међутим полагано попунила све катедре Ранковијем ђацама и створила Ранкову школу. Послеје смрти Шлосерове, 1861, побједа Берлина бивала је све јача, и данас нема другог правца у немачкој науци до Ранкеовог. (Види Листак „Н. сл. Пресе“ од 25 маја).

Од чувенијех Срба био је Ранкеов ђак, у колико се сјећам, г. Јован Ристић, који је свог старог учитеља пошљедњи пут походно приликом берлинског конгреса 1878.

станом командира, генерала Јанскога, који бјеше наредно овај помен на гробљу, и подоми кршењима све прозоре му (но генералов је стан с јелиним бојем више поломљених прозора).

На земаљском сабору министар пресједник Тиса, занитан што је у ствари, одговорио је у прошли понедељник, као што дознаје „Пешти Напало“ по одобрењу Ђесареву, да овај помен на гробљу није смјерао на политичку демонстрацију, да је сваком слободно помињати мртве, те да је за то она ђачка демонстрација „неистакљива и неумјесна (helytelen)“. Сабор се задовољно с одговором, а при излазу поздравили су ђаци Тису усклицима.

Бечке новине, и најнаклоњеније иначе Тиси и Маџарима, нијесу задовољне с том изјавом и жељеле би да је ђачка демонстрација одлучније осуђена. Велику је узбуну учинила и у Бечу и у Пешти, наравно у разном правцу, изјава пошљедњег свааустријског министра пресједника, грофа Белкредидија, за чијега је времена страдала Аустрија на Садови, који је у прошли петак у господском дому бечком казао ове ријечи, у расправи о ландстурму:

„Дика је овога дома, дика је сваког аустријског патриоте, да њену војску високо поштује, као браник против непријатеља с поља, као живи расадник сијеме царевинске свијести; но дика је сваког аустр. патриоте и да не заборава, да је дух који провијава ту велику војску, дух заједничке чести и вјерности к Ђесару, да је то овај дух, који чини вриједност тог браника, родност те заједнице, да је то овај дух, који налази свој најљепши израз у побожном помену на мученичку смрт јуначку (Силно одобравање и њеска ње). То су чврсте споне те држе сваку голему зграду; ја бих рекао с оним државником: „Ослабити те споне било би више по злочину, то би била погрешка“. (Браво!).

„Пестер Лојд“ не зна што ће од љутине на ту изјаву, те вели о њој: „Да кажемо по души, не знам да ли бисмо је означили као глупост или као безобразлук“. На даље разлаже како је Тиса једва успио да уталожу јавно мишљење маџарско против ђен. Јанскога те вели: „Крви је ђаво узјахао на града Белкредидија, да сад опет успе узле у огањ и т. д.“ На пошљедак се обраћа аустријској властели“овако: „А господском дому аустријском савјетјујему пријатељски; да буде мало пажљивија у свом одобравању, јер и ако се то одобравање у многе госпде, која су јучер њескала рукама, може извинити њиховом умном ограниченошћу, ипак сједи у том високом дому и људи, који могу сасвим измјерити

УСПОМЕНЕ О ПУШКИНОВОМ ДВОБОЈУ.

Граф В. А. Сологуб наштампао је у мајској књизи „Историческаго Вѣстника“ неке успомене о Пушкиновом двобоју. Те успомене врло су важне јер их је писао онај који је био најближи свиједок посљедњих дана великога Пушкина. Ево како пише граф Сологуб о томе несрећном догађају.

У оиће узевши Пушкин је у свему био пренесрећан. Главна пак несрећа његова била је у томе што је живио у Петрограду, а при том живио је свијецким животом који га је и убио. Пушкин је живио у средини људи над којима није могао да не примјети своје превасходство, а међу тијем он се је осјећао готово свагда понижењем у богатој аристократичкој свијету Петрограда. Руско друштво, у Пушкиново вријеме, било је тако склоњено да и највећи генији, највећи научењак и књижевник, а при том који није имао службеног чина, држао се је у друштво за мањег од посљедњег писара. Кад би се је год у вишему свијету споменуло име Пушкина — питали би: ко је тај Пушкин? Одговор би био: На Пушкин сачињатељ (писатељ). Овај назив поговарао се је свагда са неком сронијом. Пушкин се је за ово веома срдио и то, разумије се, не за назив, него за немарност која се је показивала прам називу. Он је опет са своје стране хтио да враћа жао за срамоту, па је због тога показао немарност спрам неких свијецких услова — није пазио на моду, него је одио на балове са црним галеткум, са ненаглашеном кошуљом и т. д. Овијем је можда хтио да имитира Бајроновскоме црнцменству. Жена је његова била љепотица да јој пара није било. Она је била украшење свијех скупова и балова и, разумије се, предмет зависти свијех ве-

замашај такве демонстрације тога дома против Угарске и њене владе. Ствари су се у Аустрији и онако већ давно на онај начин окренуле наопако; све се више тамо развија борба свијех против свијех, те само с тога већ мора се забринути сваки искрени пријатељ монархије, кад помисли на могућност, да се разне пријетње на политичком обзору згусну у тешике облачине да би се могла у не врло далеком времену могла спустити грдња непогода на стару царевину Хабсбургска.

Но то још не би било неразумљиво; кад нас ко ражљути, не можемо му зборити лијепо. Но „Пестер Лојд“, на истоме мјесту, грди и маршала аустријског и естрица Ђесаревог, Надвојводе Албрехта. Ево му пријекора од ријечи до ријечи: „Кад би људи, који се зову аустријске патријоте по превасходству и сваком се приликом тако носе као да је сав тај патријотизам у њих, кад би ти људи били заиста плаћени да упростају царевину, они не би могли другачије радити но што одиста чине. Ето ту прије њеки дан рече Ђен. ц. и кр. Височанство Надвојвода Албрехт, при веселом кунању чаша њеку наздравницу, која сасвим тако гласи, као да је за принда нестало четрдесет посљедњих година аустријске историје; као да још сад постоји она ц. кр. војска, којој је тај високи господин 13 марта 1848-е године први заповједио да пуца на народ, или као да смо још у оном времену, кад је Ђ. ц. кр. Височанство — било је десет година кашње — у будимском краљевом двору, једној депутацији те му је дошла да иште уопштено угарског устава, дунувши руком о сабљу казао бесмртне ријечи: „Ово је мој устав!“ Ипак се ми нијесмо ражљутили на чудновату здравницу Надвојводе Албрехта; она нас се за то није жешће дотакла, што поуздамо знамо, да је, при свему поштовању те га Владалац показује свом свиједом рођаку, ово ме већ од више година свако утицање у политику најстрожије забрањено; он може бучати, но шткодити не може.“

Ми смо продуњали све босанске новине и нађосмо у „Сарајевском Листу“ неколико наздравница Надвојводе Албрехта; но не могосмо наћи тако страшних ријечи, што их даје наслутилити немилостиви пријекор полуслужбеног листа пештанске владе и — бечког министарства иностраних дјела.

Њемачка.

Још прошле недјеље стигле но-

вих другарица. „Да би и Пушкин могао учествовати у аристократичким и дворским баловима дат му је чин камер-јункера, али и ово због његове жене. Тако ијесник слободе, обучен у придворни мундир, само ради тога да прати своју жену на балове, играо је врло жалосну, боље рећи, смјешну улогу. Пушкин је постао не Пушкин, но царедворац и муж. То је он дубоко осјећао. При томе свијецки живот тражио је много новаца, којијех Пушкин није имао изобила. Он је хтио да надомири недостатак игром на карте, али је свагда губио, као што то бива готово са свим људима који оће да добију. На посљедку он је имао много књижевних непријатеља који су га свакојаким начином задиркивали, и који су говорили да је Пушкин ослабио, да се је исписао, што је била савршена лаж, али опет та је лаж имала много непријатности за његово самољубје. Пушкин је одговарао свијецки жестоком и вријеђајућим начином. У свијету га нијесу дубили, због тога што су се бојали његових епиграма, у којијема је он био врло обилан, и због којијех је добио много непримирених непријатеља у цијелим фамилијама, и у цијелим партијама. У фамилији био је срџан толико колико може бити срџан срџани који није рођен за фамилијарни живот. Он је обожавао жену, гордио се њеном љепотом и био је увјерен у њену вјерност. Он је пазио за својом женом, али не због тога што би се сумњало у њену вјерност, него због тога што се је страшно од свијецког граја, због које би могао постати предметом смијеха. Ово бојање било је узрок његове смрти, а не г. Дантес од којега се није имао рашта Пушкин страши. Пушкин није устајао противу увреде, јер такве није било, него се је бојао зајављати људи. Он је видио у Дантесу не озбиљнога супарника, који би могао чинити покушај противу његове чести, него

вине биле су јавиле, како се у берлин-скијем политичкојем круговима поуздано говори, да ће влада подијети царевинској скупуштини приједлог ради умножења војске у Алсацији и Лотарингији, а има веће тричетири недиље како се проносе гласови да ће се појачати посаде по западним тврђавама. Тај смјер њемачке владе сматра се као демонстрација, но доста замашна демонстрација, противу Француске. Њеки листови том приликом опомињу на случај размирице између Њемачке и Русије прије три године, којом су се приликом посаде на руској граници сасвим у тишини умпожавале, па тек се послје исколо од скупуштине да одобри трошкове од њеких 10 милиона марака. Тада је војни министар скупуштинском одбору дао врло повјерљива објашњења те су привољела одбор да одобри трошкове а да исто препоручи скупуштини, без даље расправе. Према томе, ако се сад буде исколо одобрење прије, то значи да се бојати много озбиљније размирице но што бјеше она њемачко-русска, која је брзо прошла.

Њемачки листови били су разниједи глас, да се ни једном официру њемачке војске овога зета неће дозволити уобичајени љетни допуст. Тај се глас, у том облику, из Берлина побјига те се јавља, да се само официрима резерве и домаће обране (ландвера) не дозвољава путовати у иностранство. Но ни тај исправак није баш много утјешан за пријатеље мира. Кад се узме да је изријеком наређено, да се на велике царске маневре у Алсацији ове године не припуштају страни официри, а до сад су навикли били не само припуштани но и позивани њемачкијем официрима те се баве у Француској стигла заповијед да се што прије врну дома, онда заиста ни за ову годину не би смо могли примити њемство да ће бити „мир вејем“ и да неће бити никаквог замашијет судара.

У осталом, имају јасни знаци, да ни њемачки горостас није у срцу тако чврст и поуздан као што би му било мило да се чини свијету.

Њемачка царска влада подијела је скупуштини приједлог да се право јавних зборова у царевини ограничи. Значајни су разлози којима се тај приједлог поткрепљује. У њима се каже да је влада дознала за њеки тајни покрет, о коме се до сад, у јавности,

није ништа слутило. Влада увјерава да има поузданих доказа, да покрет против државног реда у области уставно јавног промета, а то ће рећи међу жељезничкијем радницима, уз непрестано пострекавање социјалне демократије, може брзо толико да порасте, да пошљедње тога могу бити недогледне и врло кобне по јавни мир и ред, особито пак по одржање свијех прометних веза и путова на све стране царевине, како од Берлина тако и од покрајина к пријестолници.

Кад се помисли на велику врвцу у радничком свијету, на обуставе рада и немире у Белгији, у сјеверној Француској, у Инглеској, на крваве радничке устанке у Америци, напме да врло озбиљне сукобе радничкијех чета с полицијом и војском по улицама Чикага, па кад се узме да су и у самој америчкој радничкој бупи главне вође Нијемци, од којих је чувеног наликују Моста амерички суд већ осудио, — онда је врло вјероватно да једномисленици Мостови неће ни у својој домовини дуго остати на миру, ако се пак ти побује, онда не само да ће страдати жељезнице, но може застати и велика тополвнина и оружница Крупова и остале војне радионице, те би могла Њемачка, поред најбоље војске на свијету, за њеко вријеме постати неспособна за већи рат. Није немогуће да се у том правцу ради међу њемачкијем радницима и с француске стране.

Све новине берлинске говоре о поздраву поглавице Московске Цару и све су увјерене да је тај поздрав прво поднесе Цару на одобрење. Политслужбена „Крајц-Цајтунг“ пише: „У дипломатскијем круговима полаже се велика важност и на дневну заповијед Цареве приморске флоте“. Писац иначе не вјерује да ће брзо доћи до рата, он се у том погледу узда особито у Цара Вилхелма и у Бисмарка, но не смију се, вели, презирати ни они који вјерују, да ће велики рат букнути најкашње у прољеће 1887-е године.

Русија.

Новине додасе потпуни слог поздрава Главе града Москве Цару. При предаји хлеба и соли поздравно је Глава Москве Цара овјем ријечима:

„Градско преставништво прве пријестолнице моли Те најпокорније, самодржавни Царе, да примениш наш хлеб и нашу со и нашу љубав, и да

будеш увјерен о нашој радости што гледамо Тебе, Царицу и Царевиња. Ти долазиш к нама с благословеног југа; Ти си поново оживио Црно Море! Нашој нади ницу крила, наша се вјера кријени, да ће хришћански крст засвијетлити на Светој Софији. Тако мисли, у то се узда Москва“.

Цар је одговорио, како љуби Москву и како се радује, да се налази у Москви у дане крунисања, који ће Му навјек бити најмилија успомена.

Кад су Њихова Императорска Величанства Цар и Царица ступили у саборну цркву, поздравно их је митрополит Јоаникије поздравом, који је, од прилике, почео овако (по брзојавима страних новина):

„У очинској бризи за благо и срећу народа повјереног твојој влади, пошас си са сјевера к најдалем југу Твог великог царства. Нијеси кренуо на тај далеки пут ради забаве Своје. То је знала већ Москва, која је навјек пратила Твоје владачке кораке учињене за благо Русије, те је сад срећна да види испуну једне живе (прво бјеше јављено: за вјетне) жеље како Твоје тако цијелог народа руског. Црноморска флота, некад велика слава Русије, врће се Твојом владачком вољом опет к пређашњем животу свом. О! како се одушевљавају срца пређашњих свједока и учесника славе те морнарице, колика је неискапана радост у души твојих подложника, особито грађана Москве!“ — Затим изјављује митрополит радост због долаaska царске породице у Москву и завршује благословом.

Њихова Императорска Величанства походила су многе благотворне заводе. У пролици четвртак на вече био је велики објед у царском двору на Кремљу, на који је позван и митрополит Јоаникије. Послије обједна удостојила су Вишечанства Својом посјетом вечерњу забаву у губернатора Долгорукова.

Глас, да ће се руски посланик из Атине, Буицов, премјестити, сасвим је несенован.

Руска је влада понудила киванском Кану, који је наумио путовати у Јевропу, један свој војни пароброд на арадском језеру.

Министар иностраних дјела г. Гирс, одложио је свој пут у купатилу Францелбад, у Чешкој, на послје две недиље. Потврђује се глас да ће г. Гирс том приликом походити и кнеза Бисмарка у његовом љет-

њиковцу Фридрихсру. Но у једно се увјерава да тај пут нема особитог значаја и да је г. Гирс приликом свога пошљедњег састанка с Бисмарком овом био обећао да ће га првом приликом, кад га пут занесе, на који дан походити.

Новије.

„Српске Новине“ поричу службено глас „П. Лојда“: „да се у министарству нар. привреде спрема законски приједлог о монополу рудника и о закупу истог за 15 милиона динара.“

18 о. м. била је бурна сједница земаљског сабора у Пешти. Чанади је питао Тису, је ли вољан наредити, да се Хенцијев споменник уклоли; а граф Апоњи питао га је, како мисли заступити пут распростарању начела, да заједничка војска припада једној монархији. То се питање тицало здравце Надвојводе Албрехта у Сарајеву, те је онако нанао на њу „П. Лојд.“

Варошки суд биоградски, по бројаву П. Лојда, ставио је под суд пресједника Ученог Друштва, г. Владимира Јовановића.

Из новина.

О избору у срезу трнавском у околини Чачка доноси „Видело“ допис те га потписује „Један повјереник Траавчанин“, из кога износимо својим читаоцима ову значајну причу, остављајући, разумије се, „Виделу“ и његовом дописнику пуно одговорности за истинитост чињеница о којима је ријеч; „Видело“ Трнавчанин овако прича:

„Око 7 часова изјутра, било се је сакупило преко 35 повјереника, на мјесту, где се је избор имао обавити.“

Овај је број бирача био већина за овај срез. —

Јед је био, да се приступи и бирачком одбору. Ово се је и учинило, наравно, пошто је државна власт предходно прочитала указ краљев о избору посланика.

Таман се је бирачки одбор конети тунсао, и да рад одпочне, кад, али хоћеш!... Једна руља, преко стотину душа, као да из земље изниче, испрвену међу повјеренике, са урнебеском виком: „не ћемо да ви бирате посланика... хоћемо одавде из народа.“

Ту бјеше свијета од сваке врете: слугу, момчади, шиљкаша, кангадија првога реда, а највише оних којим је власт и државни поредак тра у оку... Док би, што-но веле „длан о длан ударио“, сасламо се било око бирачког одбора преко осам стотина душа!! —

Тренутак бјаше озбиљан. Изненађење, веле, да је равни поразу... Видећи предједник бирачког одбора, да својим наредбама и савјетима није у стању да поврати ред, позвао је у помоћ и државну власт Али слаба вајда!... Оно,

одма поздравно као вјереника. Тада се обратио к мене Дантес са овим ријечима:

— Идите к Пушкину и захвалите му што се је сагласио да прекинемо нашу свађу. Ја се надам да ћемо се од сада гледати као браћа.

Ја сам отишао и све Пушкину казао и при том додао сам да сам допуштио себе обећати да ће се Пушкин помирити са Дантесом као с добрим познаником.

— Узалудно, одговори угријано Пушкин, никада т га неће бити. Међу домоу Дантесом као с добрим познаником.

— Узалудно, одговори угријано Пушкин, никада т га неће бити. Међу домоу Дантесом као с добрим познаником.

— У осталом, додаде Пушкин, ја сам признао, и готов сам признати, да се је Дантес у овоме дјелу понашао поштено.

— Толико је за мене доста, одговори д' Аршијак, и одма изађе из собе.

Истота дана у вече, на балу С. В. Салтикова, свагда је била објављена, али при свему томе Пушкин није поздрављао Дантеса.

Женидба Дантесова са Катарином Гончаровом није одклонила несрећу. На два мјесеца, послје свадбе, двојој се је извршио и свршио живот великом руском pjesнику Пушкину. Граф Сологуб о овом последњем овако прича:

После мога одласка Дантес се је оженно и био је добар муж као што је, после смрти женине, био врло нежан отац. Он је жртвовао собом да избјегне двојој, али, као човек вјетренаст, и после свадбе, сријетајући се на баловима са Пушкиновом женом, шалио се је с њом са свадбеном простотом. Свађа је опет морала бити и пројизашла је од једнога уличнога каламбура. На балу у графа Воронцова ожељени већ Дантес запитао је жену Пушкинову је ли задовољна са моговим оператором којег јој је послала његова жена.

таквога ништаваца који је нападио на његово име, а ово није могао врући и славољубиви Пушкин претрпети.

Пушкина су гонили анонимним подметницама пасквилима на његову жењу. Познат је гадни „Диплом“ на име Пушкиново. Све ове подлости и гадости ништаваца оидетвориле су се за Пушкина у лицу Дантеса. Први „пазив“ није имао несрећних последица због тога, у главном, што је граф Сологуб, који је био Пушкинов секундант (север) предузео мјере те се је двојој одклонио. Ево како автор успомена прича о томе.

Празноваше се у фамилији Карамзиних дан рођења најстаријег сина. Ја сам сједио за обједом до Пушкина. У вријеме онега веселја он се нагне к мене и врло брзо изговори ми ове ријечи: Идите сјутра к д' Аршијаку. Условили се с њиме на рачун материјалне стране двојоја. Што буде крпави, то ће бити боље. Немојте се саглашавати ни на каква објашњавања.

После овога он је продужавао шалити се и разговарати се, као да се није ништа догодило. Ја сам дошао у чуду; али му нијесам смио противустовити. У тону Пушкиновом била је таква рјешителност противу које није се могло говорити. Исте вечери ја сам отишао на велики раут код Аустријског посланика графа Фикељмона. На рауту све су даме биле обучене у црно, по случају смрти Карла X, само Катарина Николајева Гончарова, сестра Наталије Николајева Пушкине (која није била на рауту) била је обучена у бијело. С њом је љубезничко Дантес-Гекери. Пушкин је дошао доцније. Био је врло збуњен и одма је запријетио Катарини Николајевој говорити с Дантесом и, као што сам после дознао, изговорио је и самоме Дантесу неколико врло грубих ријечи. С д' Аршијаком, секретаром францускога посланства, погледао сам се пажљиво, али смо се разишли не учинивши познанства. Дантес

одвео сам на страну и запитао га: ко је он? „Ја сам поштен човек, одговори ми Дантес, и надам се да ћу вам брзо доказати да зборим истину“. После овога почео ми је објашњавати да не разумије што Пушкин од њега тражи; али да ће и противу своје воље морати тући се, ако буде на то принуђен, но никаквих зајевица и скадала не јави.

Други дан било је вријеме страшно-свијет и страшна вијавица. Ја сам отишао најријед к моме оцу, који је живио на Мојку, на посерије да се морам само условити на рачун материјалне стране најкрвавијег двојоја. На послједку морао сам отићи к д' Аршијаку. Врло сам се зачудио кад ми д' Аршијак рече да цијелу ноћ није спавао; да он, и ако није Рус, врло добро разумије какав значај има Пушкин за сву Русију, те за то да морамо прегледати најпријед све документе, који се односе к дјелу које је њима повјерено. После тога он ми је показао:

1. Један примјерак диплома који је са ругњама послат на име Пушкиново.

2. Изазив Пушкинов Дантесу, пошто је примио диплом.

3. Записку посланика барона Гекерна у којој је молио да се одмакне двојој на две недиље.

4. Својеручну Пушкинову записку у којој јавља да узима свој изазив натраг због тога што је чуо да оне Дантес да се ожени са сестром Пушкинове жене, Катарином Гончаровом.

Ја сам био упресашен као да сам напуо с неба. Пријед овога нијесам ништа чујао о овој свадби. Овђе сам тек разумио зашто је Катарина Гончарова била у бијеломе одељу на рауту у Аустријског посланика. Овђе сам разумио зашто је посланик Гекери тражио да се двојој одмакне на четвртост дана. Сви су хтјели обуставити Пушкина, али Пушкин тога није

хтио. Мјера тријења препунила се је. Кад је Пушкин примио подли диплом, он се је обратио к Дантесу због тога што је овај, играјући често на баловима са женом Пушкиновом, био узроком овој богомрекој шали. Сама Бог зна колико је јадни Пушкин за ово вријеме настрадао осјећајући се пониженим и осмијаним у великоме свијету. Он је у лицу Дантеса ископа илг смрти, или расправе са цијелом плег окружавајућим свјетским општеством, које није било достојно да такав великан међу њим живи. Ја сам потпуно увјерен да је тада био у Петрограду С. А. Собољевски да би он био у стању одговорити Пушкина од овога двојоја. Сви остали нијесу кадри били то учинити.

Ево у чему је сада ствар, предужи ми д' Аршијак говорити, јучер се је свршио петнајесто-дневни рок и ја сам одио код Пушкина те му казао да је мој друг Дантес готов к његовим уселугама. Ви разумијете да је Дантес сагласан оженити се са Катарином Гончаровом, али не може ако се Пушкин не одрече просто од изазива без да се спомине свадба, јер Дантес не може допустити да му се рече да се је оженно због тога да избјегне двојој. Уговорите г. Пушкина да се безусловно одрече од изазива. Ја вас увјеравам да ће се Дантес оженити, и тимем ћемо предупредити да се не догоди велика несрећа.

Пушкин се је дао овога пута уговорити и учинио је тако како је желио Дантес.

Одговор Пушкинов био је у оне овога садржаја: „Молим г. г. секунданте да сматрају мој изазив повраћеним, будући, како се пропосе гласови (par le bruit public), чуо сам да оне Дантес да се ожени са сестром моје жене. У осталом ја сам готов признати да се је у овоме дјелу Дантес понашао као поштен човек.“

— Оволико је доста, рече д' Аршијак; одговор није показао Дантесу, него га је

Истина, дуна ваља, капетан се је позивао на све могуће законе, на ауторитет власти, како је овакав поступак „народних људи“ противан уставу и законима; али овај се је глас капетанов губио у — „нећемо да чујемо“! из хиљаду не мало гласа!...

— „Шта гледате“, — неко jakim гласом викну из гомиле, „које! на удристе бирачки одбор, повјеренике и господу капутлије“...

Рече ли овај ово, — не рече ли, стаде прасак и ломљава ограде!... Бирачки одбор и сакупљени повјереници прескоше куд који.. Ено га је утече низ поље! ено га умаче у собу механску... ено га утече у школу!... држите изјалице народње!... Ха, ено га!... раздијегаше се дивљом виком на све стране!! — Чу се затим и јаклање и помагаше, па и пуцањ једне, двије и три пушке... Ја сам међу тим, при првом комешању, умакао у један јаз воденички, је ме је вода и блато до колена ухватила била. Ту сам провео до 5 часова по подне, докле и помоћ из Чачка није дошла и ред у неколико повратио.

Чувши, да је доласком жандарма и грађана из Чачка престала „народња организација“, и ја сам изашао из моје „не баш пребјеле куле“, и дошао пред механу заблајску. Био сам мокар, блатав и блијед као смрт... Дрхтао сам од зиме... Светина је једнако врела тамо, амо; гуњала; невала и пријетила... Њих два-три пона, разбарушени, поцијенани као да су се са курјацима клали, инађаху се са жандармима и Чачанима, који су од стране власти позвани били, да ред поврате.

Да видимо и што је народ радио? Да, шта је радио, под управом његових организатора?

Радио је, по несрећи, оно, што мора сваког истинског пријатеља слободе заболети до дна срца!... На први позив његових организатора, ставили су капетана, писара и порезника под оружану стражу, у једну механску собу. Док су овако једни са влашћу чинили, друге су други на мртво име испребијали бирачки одбор. Овако испребијане турили су их у једна волујска кола и возали кроз светињу, чинећи такве подемјевке, да Србину мора румен на лице нагнати... Најзад, од једнога највишег члана бирачког одбора; члана напредне странке, председника ош. суда; резервног војеног капетана, — изнудили су писмену изјаву, како се никад неће више кандидовати за посланика!! —

Није ни ово све. Није им ни то дошта било. Они су овако испребијане ове јаднике, оћерали на колима у прквену порту, је су бирачи „народном изабрани“, поново били образовали бирачки одбор, и тамо су их са кола приморали, да и они даду свога гласа: за г. пона Вишу Поповића, из Жељевце, баснословног борца велико-народне либералне странке...

Али да би им ова радња још законитија била, они су доћерали из механске собе, под оружаном стражом, среског писара те им је овај морао и пуномоћје овјерити!... Капетан се је њеким случајем испод „народне примотре“ извукао и умакао у Чачак.

— Le pédiere prétend, — додао је Дантес, que votre cor est plus beau que celui de ma femme. *)

Пушкин је за ово дознао. У писму његовом барону Гекерну налазе се приговори на овај каламбур. **)

Свршавајући своје успомено грао Сологуб чини ову примједбу.

Пошто је прошло 25 година, од несрећнога догађаја, срло сам се у Паризу с Дантесом Гекерном француским сенатором. Он ме је одма запитао „јесам ли ја био онај“; ја сам му одговорно да сам ја исти. „Знаете ли, продужи он, кад ме је Фелдјегер довео до границе предао ми је од цара запечаћени пакет са документима које несреће историје. Овај се пакет и сада чува код мене запечаћен у моме столу, и немам духа да га распечатим.“

Тако документи који објашњавају Пушкинову смрт шире се и налазе се у Паризу. У броју њиховом мора бити и дивном написани подметнутим руком. Остаје само отворити и изучити рукопис на да име правога убице Пушкиновог нестане познато на вјечно презреније свега рускога народа ***) Ово име врти се и мене по језику, али нека га нађе а назове не истинита десетка, но Божије правде! М. Драговић.

*) Т. Ј. Оператор Мозова ујерала да је у вас Мозов љепши него у моје жене. Игра францускога рјечица cog-мозов и corps тјело.

**) C'est vous probablement qui lui dictiez les pauvretés qu'il venait débiter... il débite des calembourgs de corps de garde — ово у рјечица Пушкинове у писму к барону Гекерну-оу.

*** И на ијечно презреније и прозство пијезога Станенскога свјета М. Д.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ.

ЦЕТИЊЕ, 27. Маја.

(Одликосања). Његово Ц. Величанство Султан извољо је одликосати ове Црногорце:

Медаљом Свога Нишани Имтијаза: Министра војвог, г. Војводу Илију Платенца.

Мецидијом I. степена: Војводу Маша Ђуровића, бригадира.

Мецидијом II. степена: Бригадира Јова Мартиновића, Сердара Сива Јосифевића, Војводу Сима Поповића, губернатора уцањског, Управитеља министарства финансија Никч Матановића, Војводу Михаила Вучишића, бригадира, и Сердара Сава Платенца.

Мецидијом III. степена: Капетана Ђетка Пејови а, Командира Јовицу Радовића, Митра Шмелца, секретара министарства иностранијех дјела, Миша Поповића, ађутанта Његове Свјетлости Књаза Нашљедника, Командира Бошка Мартиновића, и Подкомандира Вукана Милића.

Мецидијом IV. степена: Капетана Аћима Даковића, Подкомандира Бура Кривокашића, Овцера Марка Богдановића, Сава Радовића, овцера службеника (ордонанса) Његовог Височанства, и Риста Вукотића, барјактара.

Сва споменута одлија предало је ц. отоманско посланство књ. црногорског министарству иностранијех дјела, које ће их својим путем и послје највише дозволе Његовог Височанства, доставити намењеним особама.

(Спомени побједи на Граховцу). Тек што је мрко вече у очи Спаса ова-д-не, засејаше сви прозори цетињски, осим страних заступника, освјетљењем у част и славу велике побједи црногорске на Граховцу, која се спомиње сваке године на Спасовдан. На исти дан славног спомена одслужен је у намастору, послје свете литургије, парастос у покој душе свијем погинулијем јунацима на Граховцу. Тој свечаности извољели су присуствовати, као навиком, Њихова Височанства Књаз и Књазица са свијем Члановима Свјетлог Двора, Њ. Свјетлости Књаз Петар Карађорђевић са Књагињом Зорком, Књаз Ђорђе Карађорђевић, ц. руски министар г. Аргиропуло, сви достојанственици и чиновници и многи остали народ.

По подне на 5 ура било је, по наредби и у назочност Његовог Височанства гађање у Нишан под Вртиљком, коме су били свједоци и г. г. ц. и кр. аустро-угарски министар-резидент, пуковник Тодор п. Милиновић и ц. руски министар-резидент К. М. Аргиропуло. Гађање је трајало до вечери. Том приликом се показао најбољи гађач Машан Цупа, кога је Његово Височанство извољело за то обдарити скупоцијеним, златом извезеним одијелом.

Гађање се поновило сјутра дан, у петак, те је опет извољело присуствовати Његово Височанство с поменутом господом страним представницима. И том је приликом извољело Његово Височанство обдарити најбољег гађача, Марка Белова Бокосљанина из ријечке нахије, сличним одијелом као што је даровано јуче.

Из Великог Суда.

Година 1879.

Бр. 32
13 Јуна,

Бож Озринића с Драговољцима.

Због особине како догађаја тако и суђења, износимо овај случај својим читао-

цима сасвим по записнику Великог Суда, придржавајући се, колико се год може, и библијског стила записничког, а замијенивши само њеке архаизме и непотребне турске ријечи другима.

У име Христа Амин. А то како се догоди зло и погибија године 1876 у мјесецу фебруару међу Озринићима и Драговољцима на ови начин:

Кад бивну устанак херцеговачки, устаде сваки Херцеговац који слободу љубљаху, и закљаше се сваки на своју страну је је који могао са Турцима. Тога пута и Озринићи свадиме се с Турцима Нишким (sic) и прекину с њима сваки саобраћај. Но будући да књажевина црногорска још није била улегла у рат, препоручило се и наредило усмено свијем црногорским подложницима, у корист побуњене своје браће, да ни један Црногорац не би с непријатељима њиховијем састанка ни трговине имао. — Инак се наје слабијех људи, који не шћеше и не умјеше држати се владине препоруке, но се, преко устале браће, с Нишким са-ставаше и с њима трговаше. Там изазваше побуњене Озриниће да се силом оину на-зару и састанку Драговољцима и осталијех који подобно поступашу, са њиховијем непријатељима. И тако, несрећно, на дан 13 мјесеца фебруара 1876 сукобиме се Озринићи с Драговољцима на Савићеву Главицу. Зађевица би Озриница (sic). Озринићи, видећи на вите речено мјесто много људи, зајдену се к њима да им отму трговину и продаваоце и састаоциме са својим крвницима награде и рашћерају. И ту се најпре побују ћутцима, а за тим и пушкама. Од ћутека погине један на мртво и то Василије Јалаговић; за тим, од пушача, Сава Јаковов Јелић, а рани се: Митар Варајић, Милован Варајић и Тодор Николић, сви Озринићи.

Ондањни Сенат затвори у тавницу Драговољцима и ту стојаху, док и Црна Гора не зарати, којом приликом и затворене Сенат пушти из тавнице и допушти им војевати на ови начин: Ако ослобођени Драговољци не погину, да се опет подвргну Суду. И тако стоја све до данас.

Данас пак ови Велики Суд позва Озриниће који, по милости Божијој и прегнућу свом и црногорском, осташе Црногорци (црногорски) (sic), и позва их да се умире с Драговољцима.

На то показаше обје стране своје тужбе. *)

Велики Суд не мога никако наћи криве од Драговољца једног мимо другог, но све једнако. А Озриниће опет извињује за нападај ондањне њихове стање, у коме нијесе могли увиђети да Црна Гора са својим становницима остаје неутрална према борби усталијех Херцеговаца с Турцима и да они (Нишким?) укљивају госто-примство у ове крајеве, те да тако они, Озринићи, нијесе имали права сметати Црногорце ни за састанак ни за продају робе.

Како овај случај није предвиђен законима, нити је редовити, нити има пред-вака **) Велики Суд не мога прекинути, но је престаји Његовом Височанству Књазу, са свијем усменим доказима.

Његово Височанство, Господар и Књаз, испитавши потанко сву ствар и преслушавши обје стране,

нареди:

Почем је Господ Бог наредио те је град Нишници са својим околинама дан с придружен Богохрамној држави Његовој, — што се није могло извршити без већих жртава — рече и заповиједи, да се жени и ћеди Саве Јокова Јелића и жени и ћеди Јалаговића дарује у вјечити вијек Амин од земље државно по десет рала и по пет коса диваде. — Ране Озринице да се пребију за ране и ћутеке Драговољца; трошкове и путнице да подмире заједно и, најпослије, да се аладе и пољубе, и који би, преко овога, инад поговорно другој страни, да је проклет и буде ћерат од људи, као што ће од Бога. Амин.

Многоч је читаоца тај начин личног суђења Владоачевог сјетити на Суд Љубушини и Премислов у старијех чешкијех Словена. Можда ће се наћи који правнички теоретичар, коме ће се учинити чудно да се така старина налази још тако жива и свјежа у једној држави јевропској, те да се јуs majestaticum, које се иначе у суђењу задовољава правом милости, тако проширује. Но нека помисле да се и у најуставнијим државама суди обично „у име владоаца“. На зар није простије

*) У записнику стоји, као обично, да в и је. Ми бисмо препоручили саставницима записника Великог Суда, да ријеч да в и ја изаберају гдје год могу, толико више, што је та ријеч у већој половини нашег народа, сасвим непозната. — У.

**) Præcedents. У записнику стоји ту архаизам, прешественост.

да Владалац врши сам што би иначе мо-рао повјерити другом да чини у Његово име и на Његово одговорност. У осталом, то је само можно у Црној Гори, не само због маленог простора државе, те не само што Владалац доспијева, но и због ванредног повјерења народа и правду Владоачеву, те се Господару и милу судити и дијелити правду евоме народу. У Црној Гори је, у основи, оличено и јави-јек живо начело: *Justitia regnum funda-mentum*, и још више, могло би се казати: *Justitia ipsa regina*: Правда сјеједи на пријестолу.

Црногорско Поморство.

Св. Никола, 9 маја. — Ове недеље за прва 3 дана имали смо јако и средње вјетрове од П. кв. небо облачно а гдјегод киша и море узбуњено, па иза тога тихе и средње вјетрове од I. и IV. кв. мирно море и ведро небо. На улазак Бојане дубине 4 1/2 ноге мљетачке.

Доједрише:

Траб. тур. „Мио Рондело“, тон. 11, кап. Весел Сали, из Обота, празан. Билан. итал. „Роза ди Аморе“, тон. 11, кап. К. Бузене, из Уциња, празан. Траб. при. „Луна Нуова“, тон. 12, кап. Јакуп Сука, из Обота, празан. Траб. тур. „Нусрети Хаирлије“, тон. 15, кап. Хасан Билали, из Обота, крчат. Траб. при. „Велоче“, тон. 19, кап. А. Сали Ага, из Медове, крчат. Билан. итал. „Мадона деле грације“, тон. 9, кап. Д. Доменико, из Обота, крчат. Траб. при. „Лучиета“, тон. 29, кап. Усеин Фази, из Обота, празан. Скунер тур. „Глорија ин Число“, тон. 55, кап. Хусеин Пелинку, из Медове, крчат. Траб. итал. „Розарио“, тон. 9, кап. Бонзерио Микеле, из Обота, крчат. Брац. аус. уг. „Мари“, тон. 13, кап. Мато Лонза, из Обота, празан. Траб. при. „Бахрије“, тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, из Уциња, крчат. Траб. при. „Уда Верди“, тон. 27, кап. Омер Јусуф, из Уциња, крчат. Траб. при. „Хаирлије“, тон. 25, кап. Фази Сулејман, из Уциња, крчат. Траб. при. „Шехини Бахер“, тон. 38, кап. А. Закули, из Уциња, крчат. Траб. при. „Буона Сорте“, тон. 21, кап. Сулејман Адем, из Обота, празан. Траб. при. „Машала“, тон. 20, кап. Јакуп Идрис, из Обота, празан. Траб. тур. „Алах Керим“, тон. 39, кап. Аслан Јусуф, из Уциња, крчат. Траб. тур. „Мио Рондело“, тон. 11, кап. Весел Сали, из Медове, крчат. Траб. при. „Улузије“, тон. 43, кап. Мустафа Јахоја, из Уциња, крчат.

Одједрише:

Траб. тур. „Мио Рондело“, тон. 11, кап. Весел Сали, за Медову, празан. Траб. при. „Луна Нуова“, тон. 12, кап. Јакуп Сука, за Медову, празан. Траб. тур. „Хаирлије“, тон. 15, кап. Хасан Билали, за Мљетке, крчат. Траб. при. „Велоче“, тон. 19, кап. А. Сали Ага, за Обот, крчат. Билан. итал. „Мадона деле грације“, тон. 9, кап. Д. Дечилис, за Бишлеке, празан. Траб. при. „Лучиета“, тон. 29, кап. Усеин Фази, за Медову, празан. Скун. тур. „Глорија ин число“, тон. 55, кап. Х. Пелинку, за Обот, крчат. Траб. итал. „Розарио“, тон. 9, кап. Б. Никола, за Траци, крчат. Брац. аус. уг. „Мари“, тон. 13, кап. Мато Лонза, за Медову, празан. Траб. при. „Бахрије“, тон. 36, кап. Сулејман Мустафа, за Обот, крчат. Траб. при. „Уда Верди“, тон. 27, кап. Омер Јусуф, за Обот, крчат. Траб. при. „Хаирлије“, тон. 25, кап. Фази Сулејман, за Обот, крчат. Траб. при. „Шехини Бахер“, тон. 38, кап. Абедин Закули, за Обот, крчат. Траб. при. „Буона Сорте“, тон. 21, кап. С. Адем Ука, за Медову, празан. Траб. при. „Машала“, тон. 20, кап. Јакуп Идрис, за Медову, празан. Траб. тур. „Алах Керим“, тон. 39, кап. Аслан Јусуф, за Обот, крчат. Траб. тур. „Мио Рондело“, тон. 11, кап. Весел Сали, за Обот, крчат. Траб. при. „Улузије“, тон. 43, кап. М. Јахоја, за Обот, крчат.

КЊИЖЕВНЕ ВЈЕСТИ.

Примили смо брошуру „Сеоба Господара Црногорскога Ивана Црнојевића с Ријечкога града на Цетиње 1485 г.“ на спомен четирестогодишњице исте сеобе написао Марко Драговић, Издање и штампана Арса Пајевића, Нови Сад 1886. Цијена 25 новчића. Прештампано из „Црногорке“ и „Зете“. О овој врло интересној књижици гледаћемо да речемо коју ријеч други пут. Сад је најтоплије препоручујемо нашем читалачком свијету. Особито препоручујемо нашим учитељима да ову књижицу што је више могуће распространу у народу и међу својим ученицима.

Државна штампарија.